

ערב חג השבועות תשע"ח – למה היהדות נקבעת לפי האם?

1. **רמב"ם איסורי ביאה יג:** בשלושה דברים נכנסו ישראל לברית: במילה, טבילה וקרבן. מילה הייתה במצרים, כשנאמר: 'כל ערל לא יאכל בו' [מבשר קרבן הפסח] מל אותם משה רבנו ... וטבילה הייתה במדבר קודם מתן תורה, כשנאמר 'וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלתם', וקרבן כשנאמר: 'וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות' - על ידי כל ישראל הקריבום.

ילקוט שמעוני רות תרא: מגילה זו אין בה לא טומאה ולא טהרה, לא היתר ולא איסור **ולמה נכתבה? ספר המנהיג סוכה נח:** ולפי שאבותינו לא קיבלו את התורה ... אלא במילה וטבילה והרצאת דמים ... ורות גם היא התגיירה, שנאמר 'כי אל אשר תלכי אלך וגו'' - על כן נהגו לומר רות בחג השבועות.

2. **במדבר א,ב:** שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבותם – **רש"י:** מי שאביו משבט אחד ואמו משבט אחר – יקום על שבט אביו.

משנה קידושין ג,יב: הוולד הולך אחר הזכר (לעניין כהונה ולויה). **במדבר כו:** לשלה משפחת השלני לפרץ משפחת הפרצי לזרח משפחת הזרחי.

דברים ז,ג: ולא תתחתן בם, בתך לא תיתן לבנו ובתו לא תיקח לבנך, כי יסיר את בנך מאחרי. **רש"י:** כי יסיר את בנך מאחרי - למדנו שבן בתך הבא מן הכותי קרוי בנך, אבל בן בנך הבא מן הכותית - אינו קרוי בנך אלא בנה, שהרי לא נאמר על בתו 'לא תיקח כי תסיר את בנך מאחרי'. **עזרא י:** ועתה נכרת ברית לאלוקינו להוציא כל נשים והנולד מהם בעצת ה' ... ויקם עזרא וישבע את שרי הכוהנים הלויים וכל ישראל לעשות כדבר הזה.

3. **רמב"ן ויקרא כד:** ומה שאמרו בתורת כוהנים 'בתוך בני ישראל' מלמד **שנתגייר** [והרי הוא בן שלומית]? אינו שיצטרך בגירות, אלא ככל ישראל שנכנסו לברית במילה וטבילה והרצאת דמים בשעת מתן תורה והתכוונו לומר שהלך אחרי אמו ונדבק בישראל. והצרפתים אומרים כי טעם הגרות מפני שהיה **קודם מתן תורה** והיה משפטו **לילך אחר הזכר**, כמו שאמרו (יבמות עח): 'באומות הלך אחר הזכר'. ואולם אין דעתי כן ... [אלא גם] קודם מתן תורה **תהא מטהרת ולדה להיות כמוה**.

4. **שמות יט:** ויקרא אליו ה' מן הַהָרָה לֵאמֹר: פֶּה תֵאמַר לְבֵית יַעֲקֹב וְתִגִּיד לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל – **מכילתא:** לבית יעקב – אלו הנשים, לבני ישראל – **אלו האנשים. שמות רבה כ,ב:** למה לנשים תחלה?

זוהר א פד,א: 'תנה עוזה לעבדך והושיעה לבן אמתך' (תהלים פו) – וכי לא היה דוד בנו של ישי עד שביקש בשם אמו ולא אביו?

5. **זוהר שם:** כאשר מזכיר עצמו למעלה, צריך להזכיר בדבר שהוא **וודאי** ולכן הזכירו לאמו ולא לאביו. **קובץ מיהו יהודי תשי"ט, הרב יחיאל יעקב ווינברג:** ישנם רואים את הטעם בוודאות הבלתי-מפוקפקת בהשתייכות הילד הנולד לאמו.

התועדויות הרבי מליובאוויטש תשמ"ה א/133: גם על פי השכל האנושי אין מקום לומר שהילד ילך אחר אביו לעניין קביעת עמו: חלקו של האב בילד הוא רק ה'טיפה סרוחה', וכדי שמזה יהיה ילד שלם, צריך העובר לשהות תשעה חודשים בבטן האם (על כל הצער הכרוך בכך לגבי האם) וממילא מובן שמידת השפעתה על מהותו של הולד היא גדולה באין ערוך מזו של האב. **הטבע** של הילד מושפע ביותר על ידי טבעה של האם. ומובן גם בשכל הפשוט, שהקשר הזה חל גם על השייכות אל עמה.

ליקוטי שיחות לא/97: אצל נשים יש יותר בגילוי אמונה בה' ויראת ה' ... שקרובים (יותר) לקבל באמונה ועושות בלי חקירה, ושורשי העניין הוא לפי שמאירה אצלן האמונה כפי שהוא מצד **הקב"ה**. ואולי י"ל שמטעם זה חילוק בעניין היחס, שעצם ישראל תלוי דווקא באם ורק הפרטים והחילוקים בבני ישראל גופא, כהן לוי ישראל, תלויים ב(משפחת) האב.

שמות רבה שם: למה לנשים תחלה? שהן מזדרזות במצות. דבר אחר, שיהיו מנהיגות את בניהן לתורה. אמר רב תחליפא: אמר הקב"ה כשבראתי את העולם לא ציוויתי אלא לאדם הראשון ואחר כך הצטווה חוה ועברה וקלקלה את העולם. עכשיו אם איני קורא לנשים תחלה הן מבטלות את התורה.